

LNB stratēģija datu veidošanā

Anita Goldberga
22.05.2008.

Galvenie virzieni un prioritātes:

- LNB kartīšu katalogu konversija - RETRO 3;
- Datu koordinācijas un attīstības padome;
- nacionālā bibliogrāfija – datubāžu harmonizācija;
- obligātā eksemplāra e - publikāciju krājuma attīstības vadlīnijas
<http://www.lnb.lv/lv/izdevejiem/latvijas-elektronisko-publikaciju-krajuma-attistibas-vadlinijas>;
- standartizācija - MABSTK

Jautājumi no LU

Kādā veidā tiek nodrošināta kvalitātes kontrole LNB BI Monogrāfiju un turpinājumizdevumu datubāzē?

- *Pie tā strādā redaktors. Tā kā šajā datubāzē pēdējos gados importēti tūkstošiem retrokonversijas ieraksti (veidoti pēc dažādiem standartiem dažādos gados), tad to kvalitāte ir dažāda, bet vismaz lietotājiem ir nodrošināta e-meklēšana. Ir maz redaktoru, kas spēj veikt šīs datubāzes redakciju, bet kopējais apjoms ir liels. Prioritāte ir kārtējo ierakstu kvalitāte. Prieclātos, ja attiecīgas kvalifikācijas speciālistus sagatavotu LU Informācijas un bibliotēkzinātnes nodaļa. Pašreiz šajā DB nenotiek korekta autoritatīvā kontrole, jo BI speciālistiem jāatrod metode, kā realizēt autoritatīvo kontroli, saglabājot ļoti būtisku bibliogrāfisko informāciju agrāko gadu ierakstos (pirms 2002. gada).*

Vai ir paredzēts, ka kopkatalogā un nacionālās bibliogrāfijas datubāzē vienam izdevumam tiek izmantots viens ieraksts?

- *Pagaidām Zinātnisko bibliotēku kopkatalogā pārsvarā tiek izmantots īsais ieraksts resursu trūkuma dēļ (visām bibliogrāfijas ierakstā minētajām personām, institūcijām, ģeogrāfiskajiem nosaukumiem, priekšmetiem, + unificētajiem nosaukumiem jāizveido autoritatīvie ieraksti). Tā kā tuvākajos gados LNB paredzēts apjomīgs darbs rekatalogizācijā, un tāpēc cilvēku resursu nebūs vairāk, tad mūsu visu vēlme, lai vismaz nacionālajiem ierakstiem bibliogrāfijas kopkataloga ieraksts sakristu, ir nerealizējama pie pašreizējā darba apjoma.*

Kādus pasākumus veicot, būtu iespējams uzlabot LNB BI Monogrāfiju un turpinājumizdevumu datubāzes operativitāti?

- *Saņemot laicīgi obligāto eksemplāru. LNB savāc izdevumus no Rīgas lielākajiem izdevējiem, kuri to nevar nodrošināt. Daudzi Latvijas izdevēji ir neprofesionāļi šajā jomā. Viens no veidiem, kā uzlabot esošo situāciju, ir izglītēt izdevējus. Šāds pasākums notika 20.05.2008. viesnīcas „Gutenberg” konferenču zālē.*

Vai pirmspublikācijas bibliogrāfiskos ierakstus varētu izmantot arī datu apmaiņā?

- *Pirmspublikācijas ieraksti var būt kvalitatīvi tikai tad, ja, saņemot standartnumurus, izdevējs jau precīzi zina, kāda būs viņa publikācija. Praksē tā notiek reti. Tāpēc pirmspublikācijas ieraksts sniedz tikai pamatziņas (tam ir informatīvs raksturs) un nav paredzēts kvalitatīvai datu apmaiņai. Praksē sastopamies arī ar nekorektu standartnumuru izlietojumu.*

Vai ZB kopkatalogam vajadzētu veikt ārēju auditu?

- 2007. gadā kataloga ierakstu atbilstību AACR2, MARC21, LCSH priekšmetu sarakstam vērtēja ASV Kongresa bibliotēkas speciālisti un secināja, ka LNB ieraksti ir atbilstoši kvalitātes kritērijiem un līdz ar to izmantojami lejupielādei. Tāpat tika secināts, ka meklējot kopkatalogā 2006., 2007. gada Latvijas izdevumus, 99,5% izdevumu ir pilnībā katalogizēti. Pozitīvi tika vērtēts tas, ka ieraksti bieži vien satur informāciju, kuras nav pašā izdevumā (piemēram, autora dzīves dati, izdošanas gads).

Vai ir paredzēts vienoties ar LNB BI Monogrāfiju un turpinājumizdevumu datubāzes veidotājiem par vienotiem principiem vairāksējumu izdevumu katalogizēšanā?

- Vairāksējumu izdevumu aprakstīšanas principi tika nedefinēti vairākus gadus atpakaļ, kad tika uzsākta kopkataloga veidošana – viens kataloga ieraksts visiem sējumiem.
- BI Monogrāfiju un turpinājumizdevumu datubāzē apraksti tiek veidoti katram sējumam atsevišķi, jo nacionālās bibliogrāfijas uzdevums ir atspoguļot katra gada izdevumu produkciju.
- Ja bibliogrāfiskais ieraksts, kurš satur informāciju par visiem sējumiem vienā ierakstā, līdz ar to vairākiem ISBN, rada problēmas datu lejupielādē, tad būtu jāmeklē kādi tehniski risinājumi BIS izstrādātājiem, kā nodrošināt šādu bibliogrāfisko ierakstu lejupielādi.

Kāpēc netika realizēts dzīvē neviens no 2005. gadā izstrādātajā koncepcijā piedāvātajiem scenārijiem autoritatīvo ierakstu veidošanā?

- 2005.gadā izstrādāto *Vienoto autoritatīvo ierakstu veidošanas koncepciju* Latvijas bibliotēkām, kas paredzēja divus autoritatīvo ierakstu veidošanas scenārijus, nebija iespējams realizēt bibliotēkās, kurās tika izmantota BIS ALISE, jo sistēma neatbalstīja autoritatīvo ierakstu veidošanu. Tā kā pašlaik BIS ALISE 4. versija nodrošina šīs prasības, tad nav nekāda iemesla domāt, ka koncepcijā paustās nostādnes nav realizējamas dzīvē.
- Finansējuma trūkuma dēļ netika izveidota arī Redaktoru grupa.

Vai būtu nepieciešams izstrādāt visā valstī vienotu bibliogrāfisko datu apstrādes koncepciju? Ko vajadzētu iekļaut koncepcijā?

- *Tas jau bija iestrādāts VVBIS koncepcijā (nebija noteikts MARC21 kā ierakstu veidošanas, bet gan tikai apmaiņas formāts). Ir izstrādāta (B.Holmas vadībā) arī vienotas autoritatīvo datu izmantošanas koncepcija. Tā jārealizē arī tehniski. Nav sakārtota šī jautājuma juridiskā puse.*